

Klättring

En informationsbroschyr till
markägare, verksamhetsutövare
och myndighetspersoner

A man wearing a yellow beanie, a dark puffy jacket, and dark pants is walking on a path through a forest. The forest has many tall, thin tree trunks, some with moss at the base. The ground is covered with dry leaves and some rocks. The lighting is warm, suggesting late afternoon or early morning.

© Svenska Klätterförbundet 2016

Författare: Anders Björkén

Layout: Anders Björkén

Korrektur: Cajsa Björkén (biolog), Robin Dahlberg (säkerhetskommittén), Andreas Engqvist (SKF), Henrik Josefsson (forskare i miljö rätt), Magnus Nilsson (klättrare), Per Nilsson (Naturvårdsverket), Magnus Wiklund (klättrare).

Projektledare: Anders Björkén

Fotografer: Jonas Wiklund (omslag, s. 15 (övre), 18), Cajsa Björkén (s. 2-3, samt infällda på s. 15), Saku Korosuo (s. 4-5, 8 (nedre), 10, 25). Kaj Svahn (infällda på s. 6, 13), Anders Björkén (s. 7, 8 (övre), samt infällda på s. 12, 14) Jonas Paulsson (s. 17 samt infällda på s. 7, 16, 17, 19, 21), Magnus Nilsson (© Äventyrsskolan / AC) (s. 11, 23), Henrik Weibull (s. 12), Johannes Ingrisch (s. 13), Jonas Persson (s. 14, 26), Åke Svensson (s. 15 (nedre)), Panda Ekvall (s. 20), Ewa Hellström Boströms arkiv (s. 22).

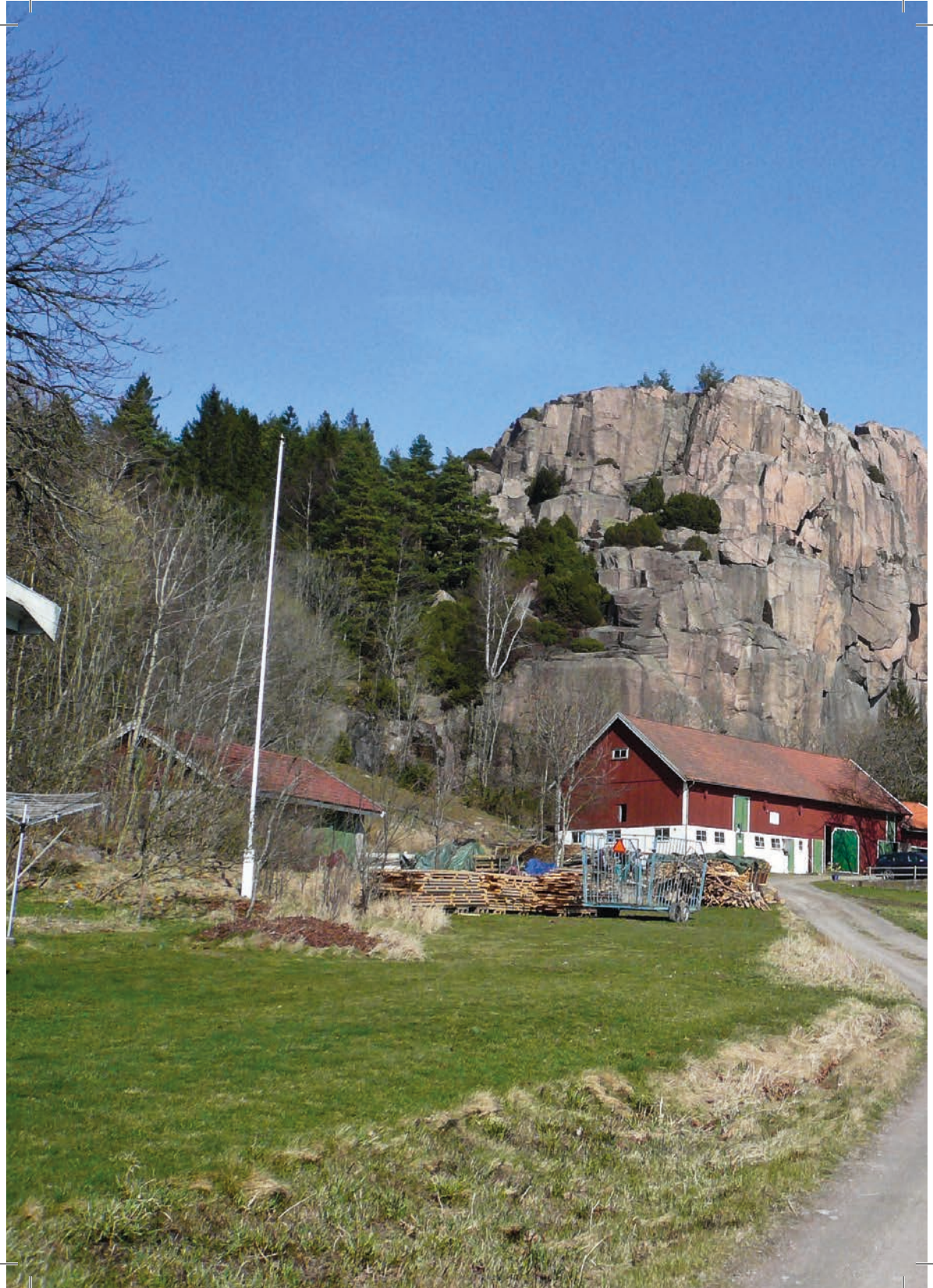
Första utgåvan 2016

Innehåll

Inledning	5
Markägarens roll och klättrarens ansvar – klättring på egen risk.....	6
Kommersiella aktörer – vad säger allemansrätten?	10
Klättraren och naturen – hur påverkar vi vår omgivning?.....	12
Klättring på olika sätt? – något för alla smaker.....	16
Är klättring farligt? – att välja säkerhetsnivå.....	19
Klättringens historia – från vetenskapsmän till elitidrottare.. ..	21
Svenska klätterförbundet – klättrarna och klubbarna	24
Läs mer	27
Kontakt	27

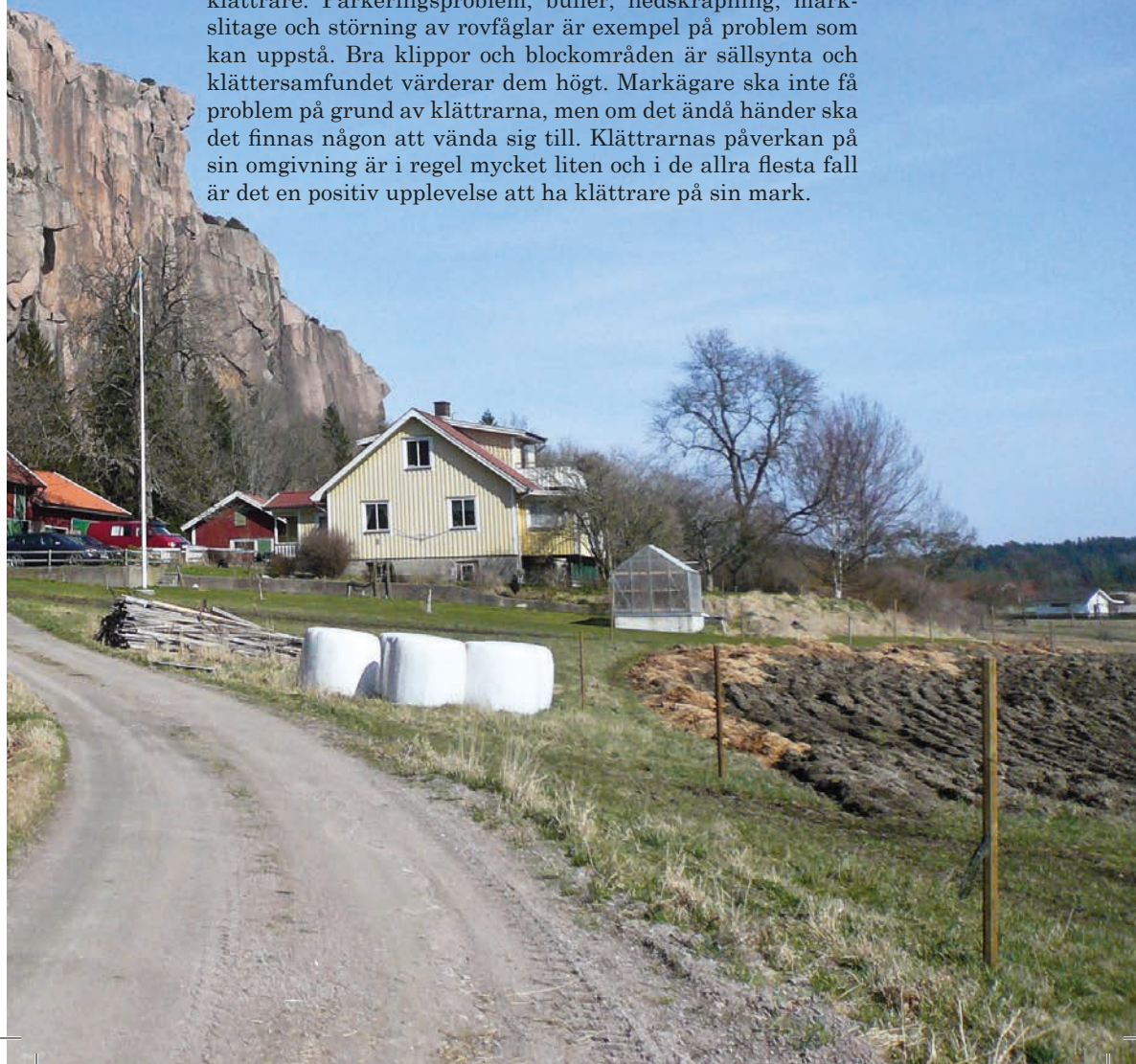

Svenska
Klätterförbundet

Inledning

Under senare år har klättring ökat i popularitet och många som tidigare aldrig var ute i naturen ger sig ut för att klättra på klippor och block. De flesta klättrare rör sig obemärkt bland klipporna, men enskilda personers oaktsamhet kan skada goda relationer och förstöra för markägaren och andra klättrare. Parkeringsproblem, buller, nedskräpning, markslitage och störning av rovfåglar är exempel på problem som kan uppstå. Bra klippor och blockområden är sällsynta och klättersamfundet värderar dem högt. Markägare ska inte få problem på grund av klättrarna, men om det ändå händer ska det finnas någon att vända sig till. Klättrarnas påverkan på sin omgivning är i regel mycket liten och i de allra flesta fall är det en positiv upplevelse att ha klättrare på sin mark.

Markägarens roll och klättrarens ansvar

– Klättring på egen risk

Det har ibland funnits en oro bland markägare för att de ska hållas ansvariga ifall det sker en olycka på deras klippa. Det finns inga prejudicerande fall men enligt sakkunniga jurister finns ingen risk att en markägare kan ställas till svars. En markägare har lika lite ansvar för en klättrare som skadas på en klippa som för en badturist som drunknar vid en brygga eller en bärplockare som bryter foten på en stig.

Skräp och toalettbestyr

Att klättrare skräpar ner hör till ovanligheterna och många har med sig skräppåsar och plockar till och med upp andras skräp. Men en populär klätterklippa kan locka till sig ganska många klättrare och det finns exempel på platser som har blivit skräpiga. På en del håll har de lokala klättrarna genomfört städaktioner och man har gått ut med information om vikten av att hålla rent.

Klätterområdena ligger ofta långt från närmaste toalett och många personer befinner sig på platsen under lång tid. Det gör det oundvikligt att någon ibland måste uträtta sina behov i naturen. Men att titt som tätt hitta bajs och toalettpapper ute i skogen är inget man brukar vara med om. På en del platser har klättrarna i samförstånd med markägarna byggt

dass. Ett annat sätt är att klättrarna har med sig en spade och gräver ett hål eller gör sina behov i hundbajspåsar och tar med sig dessa hem.

Parkering och stigen till klätterområdet

För att ta sig till klätterområdet krävs nästan alltid att man kör bil. Områdena ligger ofta en bra bit utanför städerna och kollektivtrafiken når inte fram. När man parkerar sin bil är det viktigt att inte blockera vägen för exempelvis skogsmaskiner och skördetröskor. Promenaden mellan bilen och klippan måste också ske på ett sätt så att man inte går över planteringar eller växande gröda. Genom en bra dialog mellan klättrare och markägare kan man undvika potentiella problem. Om markägaren ger sitt samtycke kan klätterklubbarna och förbundet bekosta byggandet av parkeringsplatser och sätta upp skyltar som beskriver lokala regler.

Borrbultar i berget

På vissa klippor behöver man placera borr-bultar för att kunna klättra på ett säkert sätt och för att få göra det måste man ha markägarens tillåtelse. Inom skyddade områden krävs dialog och eventuellt tillstånd av länsstyrelsen för att

Ovan: Människan mår bra när hon sitter i en glänta i skogen och solen lyser in mellan träden.

Nedan: På vissa klippor placerar man borr-bultar för att kunna klättra på ett säkert sätt.

Ovan: En iordningställd parkeringsplats och en tydlig stig underlättar för klättrarna och ökar sannolikheten för att markägaren ska se klättrarna som något positivt och kul.

Till Höger: Att sätta upp borbultar är ett tungt arbete och kräver tillåtelse av markägaren.

man ska få borra in bultar i berget. Bultarna underhålls av klättrarna själva och är inte till besvär för markägaren. Markägaren kan inte bli skyldig att underhålla bultar. Borrbultar är generellt mycket säkra och det är den enskilde klättraren som gör bedömningen om bulten är säker eller inte. Klättring sker alltid på klättrarens eget ansvar. Användningen av bultar gör det möjligt att klättra på klippor eller delar av klippor som inte kan säkras på annat sätt. Dessutom görs klippan tillgänglig för dem som inte behärskar mer avancerade säkringstekniker.

Dialog med den lokala klubben

Svenska Klätterförbundet och de lokala klätterklubbarna förordar en bra dialog med markägare och andra intressegrupper som berörs av klättring. Klätterförbundet jobbar aktivt med att

informera klättrare om lokala regler, bl a genom accessdatabasen där klättrare kan läsa om vad som gäller vid specifika klätterområden. Klättrarna är rädda om sina klippor och det finns många möjligheter till lokala lösningar och överenskommelser. Vilka behov som finns är individuellt och skiljer sig från plats till plats. Utgångspunkten är att klättring är en del av allemansrätten och att man ska sträva efter att markägaren, eller rättighetsinnehavare, inte tillfogas nämnvärd skada eller olägenhet. Om det sker kan det bli aktuellt med ekonomisk ersättning. Det vissa finner störande kan andra tycka är acceptabelt. Att tillsammans med den lokala klubben komma överens om tydliga regler ökar chansen att klättrarna kommer att bli en positiv upplevelse för markägaren!

Som markägare behöver du INTE acceptera:

- Bilar som står parkerade så att de hindrar din verksamhet.
- Bajs och skräp som är kvarlämnat i skogen.
- Buller och skrik från klättrare
- Att någon rör sig på privata tomter.
- Att alltför många klättrare rör sig nära privata tomter.
- Att klättrare, utan tillåtelse, bygger fasta installationer som toaletter och eldstäder.
- Att gröda och skogsplantor trampas ner.

VAD GÖR DU som markägare om du upplever problem:

- Kommunicera med klättrare och förklara din situation.
- Informera den lokala Klätterklubben (för kontaktinformation se s. 27) om önskemål om parkering, gångvägar, eldning så kan de hjälpa dig att sprida informationen till andra klättrare.
- Begär att accessdatabasen uppdateras.
- Begär av den lokala klätterklubben att den regelbundet stämmer av hur klättrare nyttjar din mark.

Kommersiella aktörer

– vad säger allemansrätten?

Det finns många kommersiella aktörer inom klättersamfundet och i takt med att utövarna blir fler, ökar möjligheten att tjäna sitt levebröd genom klättrarna. De flesta aktörerna sysslar med verksamhet som inte berör natur och markfrågor. Deras näring är istället att sälja utrustning, tillhandahålla inomhusklätterhallar eller logi och transport till klättrare.

De klättraktiviteter av kommersiell eller organiserad karaktär som sker ute i naturen handlar huvudsakligen om guidade turer, jippon eller kurser. Dessutom sprids information som kanaliserar klättrare till bra klättrandområden via klätterklubbar, hemsidor och guideböcker. Sådana aktiviteter medför ett särskilt ansvar.

Vad säger allemansrätten?

Allemansrätten är knuten till den enskilde individen, men organiserad och kommersiell verksamhet på annans mark är möjlig, förutsatt att verksamheten inte medför nämnvärd skada eller olägenhet för markägaren.

Om man som verksamhetsutövare misstänker att skada kan uppstå så krävs det tillstånd från tillsynsmyndighet och medgivande av markägare. Man bör även komma överens med markägaren om eventuell ersättning för förlorad inkomst. Man ska även beakta skada som har uppkommit av ett arrangemang som helhet, trots att alla deltagare håller sig inom allemansrättens gränser. Exempel kan vara ökad brandrisk, marksplitage eller att markägaren hindras i sin verksamhet.

God kommunikation mellan de som utnyttjar andras mark i kommersiellt syfte och markägaren är en bra utgångspunkt för att undvika konflikter.

Ovan: En företagsgrupp provar topprepsklättring på den klassiska K2-klippan på Kullaberg i Skåne.

Föregående sida: En instruktör lär ut klättringens konst.

Klättraren och naturen

– Hur påverkar vi vår omgivning?

Växtlighet

Klippekosystem skiljer ut sig i landskapet genom att de fysiska förhållandena är helt annorlunda än på platt mark. Lutningen gör att inget jordlager kan bildas och förutsättningar att växa saknas för många arter. Klipporna är dock långt ifrån livlösa och där huserar en specialiserad och artrik lav- och mossflora. Arterna är ofta långlivade och kan inte konkurrera med de mossor och lavar som växer nedanför klippan. Det är också så att klippor kan hysa ovanliga och hotade arter. Därför bidrar klippor till ökad biologisk mångfald i landskapet.

Inom en klippa kan man ibland urskilja flera biologiska livsmiljöer. Till exempel kan pH-värdet variera så pass mycket att man kan hitta kalkgynnade kärlväxter på silikatklippor. Dessutom kan delar av klippan vara mycket torra medan sprickorna håller vatten under längre perioder och är rikare på näringsämnen än marken nedanför klippan.

Jämförelser av växtlighet mellan klätterklippor och

Många mossor växer på stenar, när man utvecklar ett klätterområde krävs ibland att man borstar bort mossorna för att komma åt stenen under. Här är en piskbaronmossa.

klippor där klättring inte bedrivs har i vissa fall visat att det finns färre arter och lägre biomassa på de klippor som inte klättras. Men i alla studier där hänsyn tagits till miljöfaktorer som mikrohabitat och exponering har däremot ingen skillnad mellan klättrade och icke-klättrade klippor kunnat påvisas. Förklaringen ligger troligen i att klättrarens preferenser skiljer sig från växternas så att en klätterklippa därför är naturligt artfattigare än icke-klättrade klippor. På klätterklippor finns också stora delar som inte påverkas av klättringen, dessa ytor kan växterna nyttja ostört.

Fåglar

Klipphäckande rovfåglar och klättrare söker sig ofta till samma miljöer. Klättrarna är där för nöjes skull medan fåglarna behöver klipporna för att kunna häcka. Fåglar som häckar på välbesökta klätterklippor misslyckas oftare med häckningen än då de häckar på ostörda klippor. Den känsligaste perioden är under äggläggningen men i takt med att ungarna växer minskar känsligheten. Upprepad störning kan leda till att fågeln vänjer sig. Till exempel kan pilgrimsfalkar och berguv häcka i aktiva stenbrott eller mycket nära väl-

Nedan: Solnedgång från El Capitan i Yosemite, USA.

trafikerade stigar och på byggnader. Å andra sidan kan ett enda störningstillfälle leda till att häckningen misslyckas och Naturvårdsverkets riktlinje är att försiktighetsprincipen bör gälla.

Alla fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen och får inte skadas eller störas när de häckar. Naturvårdsverkets vägledning säger att en aktivitet kan klassas som en störning om den på något sätt kan påverka artens bevarandestatus negativt. I vägledningen framgår även att artskyddsarbetet bör prioriteras till rödlistade fåglar och fåglar med negativ populationsutveckling.

En klättrare som upptäcker en rovfågelhäckning är skyldig att dra sig undan så att ingen risk för störning föreligger. Klättraren uppmanas att kontakta den lokala klätterklubben som i sin tur kontaktar klätterförbundet. Med hjälp av accessdatabasen sprider förbundet informationen på ett diskret och effektivt sätt till andra klättrare som uppmanas att låta bli att klättra där.

Normalt skadas inte reservatets syfte av klättring. Om man får klättra i naturreservat beror på hur föreskrifterna ser ut.

Klättring i skyddade områden

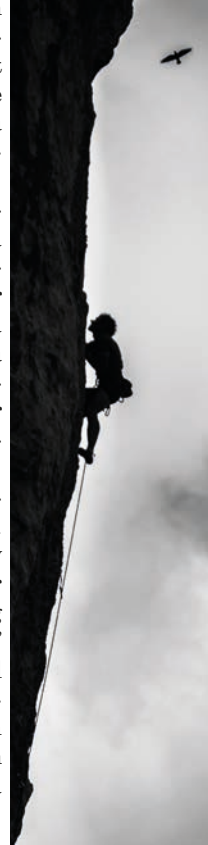
I skyddade områden som till exempel naturreservat kan det finnas föreskrifter som förbjuder aktiviteter som skadar naturen. Ett av de övergripande målen med regeringens friluftss-

livspolitik är att skyddad natur är en resurs för friluftsliv och att förvaltning och skötsel ska främja friluftsliv och rekreation. Att syftet med många nationalparker och naturreservat är att tillgängliggöra naturen för friluftsliv ligger helt i linje med detta. Klättring kan på många ställen ske utan att skada naturen men på vissa platser är det relevant att begränsa eller styra utövandet så att påverkan minimeras.

Ett fågelskyddsområde innebär ofta att det råder tillträdesförbud under en del av året och det är ett bra sätt att skydda häckande fåglar, men det är svårt för beslutsfattaren, att bedöma vad som krävs för att skyddet ska vara fullgott. Hur stort område kring häckplatsen som ska skyddas beror på hur klippan ser ut och vilka arter som häckar där. Olika fågelindivider kan också vara olika känsliga. Naturvårdsverket (rapport 5351) har sammanställt studier av effekter från olika typer av störningar och diskuterar problematiken kring skyddszoner.

Vissa klippor kan vara klassade som Natura 2000-naturtypen silikatbrant (8220) eller möjligen kalkbrant (8210). Dessa naturtyper kan enligt Naturvårdsverket, hotas av klättring och myndigheten föreslår i sin vägledning för svenska naturtyper att en "begränsning och kanalisering av friluftsliv kan behövas om det leder till för stort slitage." Marken nedanför klippan kan förstås variera från plats till plats och potentiellt uppfylla kriterierna för många olika Natura 2000-naturtyper. Det finns risk för slitage på marken direkt nedanför klippan eftersom klättrare, till skillnad från utövare av många andra typer av friluftsliv, uppehåller sig på samma plats under lång tid.

Ovan: Ibland kommer klättrare nära häckande fåglar, då ska man dra sig tillbaka för att inte störa.

Till vänster: Glansbräken är en hotad och fridlyst art som trivs i sprickor med sipprande vatten, till skillnad från klättrare som vill ha sina sprickor torra.

Klättring på olika sätt

– något för alla smaker

Grunden i klättring är att ta sig nerifrån och upp. Den förflyttningen kan göras på olika underlag och med olika hjälpmedel. Detta har gjort att man delat in klättring i olika discipliner.

Bouldering

Bouldering är en klätterform som sker på stenblock eller låga klippor. Istället för att använda rep som säkerhet används stötupptagande madrasser (crashpaddor) som placeras på marken under klättraren. På varje block kan det finnas många olika vägar (s.k. problem) för att ta sig upp och det är vanligt att man måste göra många försök innan man till slut klarar ett problem. Klättringen är väldigt atletisk och ofta brant, ibland till och med överhängande. Man faller väldigt ofta när man bouldrar och den som för stunden inte klättrar har en viktig uppgift i att se till att klättraren landar på crashpaddan och helst någorlunda upprätt. Bouldering är en mycket säker klätterform och ytterst få allvarliga olyckor sker vid bouldering.

Topprepsklättring

Topprepsklättring är en form av klättring där man använder sig av ett rep som sitter fäst ovanför klättraren.

Man är i regel två personer, en som säkrar och en som klättrar. Fästpunkten kallas ankare och kan bestå av borrhultar, kilar och kamsäkringar eller slingor som

är placerade runt ett kraftigt träd eller en stor sten. Topp-repsklättring förutsätter att man har tillgång till toppen av klippan, antingen genom att gå runt eller genom att någon först ledklättrar upp. Den första klätterstil en nybörjare kommer i kontakt med är oftast topprepsklättring.

En av 2000-talets främsta svenska sportklättrare, Matilda Söderlund, klättrar leden Karelin vid Solvik i Östergötland.

Ledklättring

Vid ledklättring har klättraren repet under sig och fäster det i säkringspunkter allteftersom klättraren kommer uppåt. Konsekvensen av ett fall blir att klättraren faller ned till senaste säkringspunkten och blir hängande där. Säkringspunkterna kan vara av olika typ, på samma sätt som fästpunkten vid topprepsklättring. Ledklättring delas in i sportklättring, mixad klättring och traditionell klättring beroende på vilken typ av säkringspunkter som används. Vid sportklättring används fasta förplacerade bultar och vid traditionell klättring sätter man sina egna säkringar i form av kilar och kamsäkringar. Mixad klättring innebär en kombination av sport- och traditionell klättring.

Övriga klätterstilar

Ovan beskrivna discipliner är de mest populära och de som oftast sker nära bebodda trakter. Klättring kan även ske på is och snö, inte sällan i stora berg, eller utan rep över vatten. Många av dessa klätterstilar utövas inte i Sverige eftersom förhållandena inte är de rätta.

Klättring är förenat med vissa risker och det är upp till var och en att avgöra hur stor risk man är beredd att utsätta sig för. Här faller en klättrare på ett relativt säkert sätt.

Är klättring farligt?

– att välja säkerhetsnivå

När man talar om klättring med icke-klättrare så får man ibland höra att man håller på med någonting mycket farligt, på gränsen till ansvarslöst. Denna skeva bild av sporten skulle kunna komma från den tidiga bergsbestigningen då säkringsteknikerna ännu inte hunnit utvecklas. Dessutom är berättelser om klätterturer ofta kryddade av upplevelser och intryck och sällan objektiva beskrivningar av säkerhetsläget. Detta leder till historier som blir mer anmärkningsvärda för varje gång de berättas och har kanske bidragit till att klättring har fått ett rykte om sig att vara en Extremsport.

Vad gör man för att minska riskerna?

När man klättrar kan enkla misstag få allvarliga konsekvenser. Varje klättrare påverkar i mycket stor utsträckning sin egen säkerhetsnivå. Säkerhetstänket har funnits med som en självklar del av klättringen i alla tider. Erik Ullén som var en mycket aktiv och ledande klättrare under tidigt 1900-tal skrev till "nybörjaren" att bergsbestigning inte handlar om att "på ett eller annat sätt krångla sig upp på ett berg, utan att göra det i full säkerhet". Vidare så handlar varje introduktionskurs och de flesta vidareutbildningar till stor del om att lära sig säkringstekniker, om vilka som är de största riskmomenten och hur man ska göra för att minska riskerna. Svenska Klätterförbundets säkerhetskommitté sammanställer olycksstatistik och finner mönster för att vi bättre

ska förstå riskerna och undvika framtida olyckor.

Genom att vara medveten om var och hur olyckor sker, samt lära känna sina begränsningar och vara ärlig mot sig själv, kan man minska risken väsentligt. Vid bouldering har det inte skett något dödsfall i Sverige och även sportklättring är en väldigt säker disciplin. När man säkrar med kilar och kamkilar kan klättraren själv påverka säkerhetsnivån genom att välja leder efter sin erfarenhet och hur säkringsmöjligheterna ser ut (disciplinerna beskrivs i föregående kapitel).

Kurser i olika säkringstekniker ökar säkerheten när man klättrar. Här är en kurs i kamtrådning som går ut på att lära sig vad man ska göra om olyckan är framme.

Varje utövare är fri att välja sina säkerhetsmarginaler och ett fåtal accepterar medvetet en hög risknivå och tränar på att bedöma och hantera risken i varje situation. Den stora massan klättrare är genom erfarenhet och utbildning väl medvetna om vilka risker som finns och hur man minimerar dem och väljer att klättra på ett ansvarsfullt och säkert sätt.

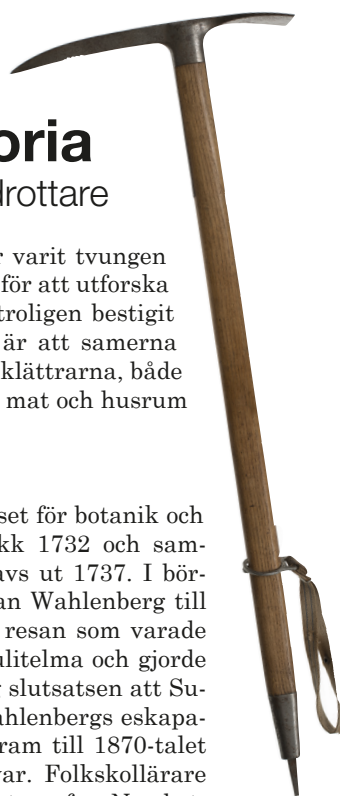
Klättringens historia

– från vetenskapsmän till elitidrottare

Människan har alltid klättrat. Man har varit tvungen till det för att ta sig fram, jaga, samla eller för att utforska miljön man bor i. I Sverige har samerna troligen bestigit många toppar före någon annan. Säkert är att samerna spelade en viktig roll för de tidiga svenska klättrarna, både genom att bära utrustning, hjälpa till med mat och husrum och visa vägen.

Kartograferna och vetenskapsmännen

Under 1700- och 1800-talet växte intresset för botanik och geologi. Carl von Linné besökte Kvikkjokk 1732 och samlade material till Flora Lapponica som gavs ut 1737. I början av 1800-talet reste fjällforskaren Göran Wahlenberg till Lappland för att göra en ny flora. Under resan som varade 5 månader besteg han södra toppen på Sulitelma och gjorde höjdmätningar av vilka man felaktigt drog slutsatsen att Sulitelma var Sveriges högsta berg. Efter Wahlenbergs eskapader låg bergsbestigandet i Sverige på is fram till 1870-talet då karteringen av fjällen började på allvar. Folkskollärare Gustaf Wilhelm Bucht var anställd som kartograf av Norrbottens läns kartverk och karterade under den här tiden Sarek och Kebnekaise. I vistelsen besteg han många toppar då det krävdes som en del i arbetet. Klättringen som sport kom till Sverige 1883 med fransmannen och forskaren Charles Rabot som då gjorde förstabestigningen av Kebnekaise tillsammans med Pehr Abrahamsson och Hans Monsen. Efter Rabot följde

Ovan: Anders Pallin (på knä) och hans förare Fux på toppen av Finsteraarhorn i Schweiz, tidigt 1900-tal.

Nästa sida: Klädmodet inom klättringen har förändrats genom åren, här möts 40-talets och 90-talets mode.

en tid där klättrarna utgjordes av allsköns män, i regel väl beklädda. Endast ett fåtal kvinnor sysslade med klättring vid denna tid. Klättringen var fokuserad kring Kebnekaise och i någon mån Sarek och många av Sveriges toppar blev klättrade.

I mitten av 1930-talet började man träna inför fjällklättring på hemmaklippor, men det skulle dröja länge innan klättring utanför fjällen fick status och ansågs ha ett egenvärde.

De första klätterklubbarna och bildandet av Svenska Klätterförbundet

Lappländska Fjällkarlarnas klubb bildades 1920 och var den första organisationen för klättrare i Sverige. Första ordförande var Axel Hamberg som är känd för eftervärlden framförallt genom att han utforskade Sarek. Lappländska Fjällkarlarnas klubb var en exklusiv klubb med höga inträdeskrav och max antal medlemmar var satt till tjugo. I Nikkaloukta hade de en klubbstuga där medlemmarna bodde under sina klätterresor.

Några år senare, 1926, bildades Svenska Fjällklubben. Det var till stor del medlemmar ur Lappländska Fjällkarlarnas klubb som tog initiativet till att starta Svenska Fjällklubben. Hedersordförande var fjällpionjären Folke Wancke som 1885 varit med om att starta Svenska Turistföreningen.

Även i Svenska Fjällklubben ställdes krav för att bli medlem, men trots det växte klubben snabbt för att 1929 ha 200 medlemmar och 1934 400 medlemmar. 1932 bildades internationella klättersamfundet UIAA och Svenska Fjällklubben gick med. Efter andra världskriget tog Dag Hammarskjöld över ordförandeposten och 1948 bildades en alpin sektion som fram till bildandet av Svenska Klätterförbundet

blev klättrarnas samlingspunkt.

I och med att klättring flyttade ifrån fjällen och att Svenska Fjällklubben ställde höga inträdeskrav såg man ett behov av en organisation för klättrare som var öppen för alla. 1973 bildades därför Svenska Klätterförbundet. Vid uppstarten bestod förbundet av sex medlemsklubbar och 356 medlemmar. Redan från mitten av 70-talet ville förbundet gå med i Riksidrottsförbundet och beviljades inträde 1995. När Svenskt Friluftsliv bildades anslöt sig Svenska Klätterförbundet även där. De dubbla medlemskapen beskriver väl klättringens natur. Klättring är en sport, men det är en sport i nära samklang med naturen och dess utövare vill klättra i miljöer som upplevs som opåverkade av människor.

Utrustningens och säkringsteknikens utveckling

På 70-talet blev klätterutrustningen bättre, tillgängligare och säkrare. I Sverige hade man tidigare använt hemmagjordade bröstselar, i andra länder knöt man in sig runt midjan. Nu övergick man till den typ av sittsele med benslingor som används än idag. De nya selarna möjliggjorde utvecklingen av bättre säkringstekniker och s k sticht-bromsen som bygger på repets friktion såg dagens ljus. Den moderna friktionsklätterskon utvecklades och möjliggjorde klättring som tidigare varit omöjlig. Naturliga och skonsamma säkringsverktyg som stoppers-kilar och sexkantiga hexentrics ersatte bladbulvar som man tidigare bankat in i berget med hammare. I slutet av 70-talet kom även kamkilarna vilka gav ytterligare säkringsmöjligheter. Sprickor i berget var en förutsättning för att säkra med 70-talets metoder, men under 80-talet spreds användandet av borrhultar som borrar in i berget och lämnar permanenta spår. Inom klättersamfundet pågår en ständig diskussion om hur och var bultar ska placeras. Utvecklingen av utrustningen gav möjlighet att falla utan risk. Man kunde då genast försöka igen, vilket ledde till att sporten blev alltmer atletisk.

Svenska Klätterförbundet

– klättrarna och klubbarna

Svenska Klätterförbundet verkar för att främja, utveckla och tillgängliggöra alla typer av klättring i Sverige. Klätterförbundet ska även företräda klättringens discipliner. Det är dock varje klättrares eget ansvar att ta till sig kunskaper som leder till säker klättring med minsta möjliga påverkan på naturen. Varje klättrare bedömer och väljer själv vad som är en acceptabel risk.

Förbundet är uppbyggt av medlemsklubbar och alla medlemmar tillhör någon av klubbarna. Förbundsmötet tillsätter varannat år förbundsstyrelsen som styr förbundet mellan förbundsmötena. Styrelsen tillsätter kommittéer som jobbar inom olika verksamhetsområden och styrs av styrelsens och förbundsmötets beslut. Dessutom finns en handfull anställda som bl a hjälper kommittéerna och styrelsen samt svarar på frågor från klättrare och allmänheten.

Klubbarna

2016 fanns det strax under 80 lokala klätterklubbar och 9000 medlemmar och det blir ständigt fler. Dessutom är det

många som klättrar utan att vara medlemmar i förbundet. I många fall är klubbarna kopplade till en inomhuslokal där största delen av klubbverksamheten sker. Huvudverksamheten består ofta i att erbjuda inomhusklättring för barn och vuxna genom att hålla klätterväggarna i bra skick och utbilda klättrarna till att klättra på ett säkert sätt. Klubbarna håller även utomhusklätterkurser och ordnar aktiviteter för medlemmarna. Arbetet med att hålla kontakter med lokala aktörer och myndigheter som påverkar klättring utomhus, det så kallade accessarbetet, ligger också på klubbarna. Behovet av accessarbete ser olika ut på olika platser och klubbarna anpassar sitt arbete efter det.

Kommittéerna

Kommittéerna består av ideellt arbetande klättrare från hela landet som valt att engagera sig i en specifik fråga som rör klättring. Det kan handla om allt från utbildning av instruktörer, utformning och uppdatering av normer till marknadsföring, access, säkerhetsfrågor och medicinska frågor. Många av de som jobbar i kommittéerna har utbildning inom det område de engagerar sig i. Kommittéerna ger expertutlåtanden inom sina respektive områden och finns som ett stöd till lokalklubbarna.

Att samlas och prata runt elden efter en trevlig klätterdag är ibland bättre än själva klättringen.

Läs mer

Accesshandboken, Svenska Klätterförbundet. En bok till klättrare om hur de bör bete sig. Finns att ladda ned gratis på förbundets hemsida.

Antonsson H. 2012. Plant Species Composition and Diversity in Cliff and Mountain Ecosystems. Diss., Göteborgs universitet.

Ingemar Ahlström, 2008. Allt om allemansrätten, Hilmas förlag.

Klättring utomhus, Svenska Klätterförbundet. En bok till klättrare om hur klättring utomhus fungerar och vad man bör tänka på när man klättrar utomhus. Finns att ladda ned gratis på förbundets hemsida.

Naturvårdsverket, 2004. Allemansrätten -vad säger lagen? ISBN 91-620-8161-6.

Naturvårdsverket, 2004. Effekter av störningar på fåglar - en kunskapssammanställning för bedömning av inverkan på Natura 2000-objekt och andra områden, Rapport 5351.

Naturvårdsverket, 2015. Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddad natur - vägledning för förvaltare, Rapport 6686.

Regeringens skrivelse om mål för friluftslivspolitik, 2012. Id-nummer: Skr: 2012/13:51.

Kontakt

För att kontakta en lokal klätterklubb så följer ni länken ”bergssport.se/klatterforbundet/om-klatterforbundet/klubbar/” och klickar er vidare till det län där ni söker en klätterklubb. Klubben kan hjälpa er att nå både klubbanslutna klättrare och ickemedlemmar t. ex via Accessdatabasen som informerar om läget vid klätterområden runt om i Sverige.

Kontaktuppgifter till Svenska Klätterförbundet står på baksidan av den här broschyren.

Brukar bergsklättrare röra sig på marker som du äger eller förvaltar? Du kanske undrar om du har några skyldigheter ifall en olycka skulle inträffa, eller vilka rättigheter klättrarna har? Gäller allemansrätten klättrare?

Det här och mycket annat är frågor som besvaras i den här broschyren. Materialet är framtaget av Svenska Klätterförbundet i syfte att informera om klättring och hur klättrarna kan påverka människorna och miljöerna runt sig.

Svenska
Klätterförbundet

Svenska Klätterförbundet
Idrottens hus
Box 11016
10061 Stockholm

Tfn 08-699 65 21
www.bergssport.se